

DOI 10.34132/mspc2025.02.13.31

Ірина Габро  
Вікторія Коваленко

## ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Матеріали представляють аналіз ролі системи електронного декларування доходів посадових осіб як одного з ключових інструментів запобігання корупції в Україні, особливо в умовах воєнного стану. Розкрито сутність корупції як соціально-правового явища, що підриває основи державного управління, знижує рівень довіри громадян до влади та становить загрозу національній безпеці. Проаналізовано структуру суб'єктів системи фінансового контролю - Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), декларантів, правоохоронні органи та кадрові служби. Визначено проблеми функціонування системи електронного декларування, зокрема низьку ефективність верифікації даних та недостатню невідворотність покарання за порушення. Запропоновано напрями вдосконалення, серед яких: інтеграція державних електронних реєстрів, впровадження ризик-орієнтованого моніторингу та посилення інституційної спроможності НАЗК. Зроблено висновок, що ефективність декларування як механізму запобігання корупції залежить від злагодженої взаємодії всіх учасників системи та постійної цифрової модернізації процесів контролю*

**Ключові слова:** корупція, електронне декларування, НАЗК, антикорупційна політика, місцеве самоврядування, фінансовий контроль, цифровізація, воєнний стан, прозорість, відповідальність.

Корупція залишається одним із найсерйозніших викликів сучасної України, особливо в умовах повномасштабної війни, коли ефективність державного управління, прозорість використання ресурсів та довіра громадян до влади мають вирішальне значення для національної стійкості. Це складне соціально-правове явище полягає у використанні посадовими особами свого службового становища всупереч інтересам держави з метою отримання особистої вигоди чи неправомірних переваг для інших осіб. Корупція підриває основи правопорядку, справедливості та законності, створюючи серйозні перешкоди для розвитку демократичного суспільства.

У сучасних умовах вона набуває особливо небезпечного характеру, оскільки здатна послабити обороноздатність держави, знизити ефективність використання міжнародної допомоги, гуманітарних і військових ресурсів, а також підірвати довіру міжнародних партнерів до України. Таким чином, корупція загрожує не лише соціально-економічному розвитку, а й національній безпеці країни.

Корупція має багатовимірний характер:

- на економічному рівні вона спричиняє нераціональне використання фінансових ресурсів, втрати державного бюджету та гальмує процеси відновлення і розвитку економіки;
- на політичному рівні створює умови для протекціонізму, «тіньового впливу» на ухвалення рішень і зменшує легітимність органів влади;
- у соціальному вимірі підриває довіру громадян до державних інституцій, провокує розчарування у владі та деморалізує суспільство;
- у морально-етичному аспекті формує відчуття безкарності, толерантності до порушень та нівелює цінності доброчесності [1].

Особливо відчутним є вплив корупції на органи місцевого самоврядування, адже у воєнний час саме вони забезпечують життєдіяльність громад, координацію гуманітарної допомоги, відновлення інфраструктури та підтримку внутрішньо переміщених осіб. Будь-які зловживання у цих сферах безпосередньо погіршують умови життя населення та підривають авторитет державної влади на місцях.

З огляду на це, боротьба з корупцією є ключовим напрямом державної політики в умовах війни та післявоєнного відновлення. Одним із найефективніших інструментів її запобігання виступає система

електронного декларування доходів державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Вона сприяє формуванню культури прозорості, публічної відповідальності й підзвітності, а також запобігає конфлікту інтересів у сфері публічної служби.

Головним координатором і регулятором забезпечення антикорупційного декларування є Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) до функцій якого входять:

- формування політики (розробка методології, роз'яснень та рекомендацій щодо заповнення декларацій);
- функціонування системи (забезпечення роботи Єдиного державного реєстру декларацій (технічне обслуговування, доступність);
- контроль (проведення логічного та арифметичного контролю (ЛАРК) та повних перевірок декларацій з метою виявлення ознак незаконного збагачення та недостовірних відомостей) [2].

До об'єктів та виконавців відносяться декларанти, а саме державні службовці та посадові особи (особливо в органах місцевого самоврядування) є первинними суб'єктами системи. Вони несуть персональну відповідальність за: добросовісне подання відомостей про свій фінансовий стан, майно, доходи та активи членів сім'ї, своєчасне подання декларацій у встановлені законом «Про запобігання корупції» терміни [3].

Добросовісність декларанта є базовою умовою функціонування всієї системи. Правоохоронні органи забезпечують невідворотність покарання, що є критичним для превентивного ефекту. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та органи Національної поліції здійснюють розслідування. Вони використовують дані, отримані внаслідок перевірок НАЗК, для відкриття кримінальних проваджень за статтями про незаконне збагачення або декларування недостовірної інформації. Суди (Вищий антикорупційний суд) завершують ланцюг, приймаючи рішення про притягнення до юридичної відповідальності.

До суб'єктів первинного контролю відносяться кадрові служби та уповноважені особи з питань запобігання корупції до функцій яких відноситься контроль за поданням декларацій працівниками свого органу, сприяють надання консультацій та допомоги декларантам, а також передача інформації до НАЗК у разі виявлення порушень

Ефективність декларування як інструменту запобігання корупції досягається лише тоді, коли ці чотири групи суб'єктів (НАЗК, декларанти, правоохоронні органи та кадрові служби) працюють узгоджено, забезпечуючи, відповідно, регулювання, виконання, покарання та первинний контроль.

Система декларування є необхідним механізмом фінансового контролю, який ґрунтується на діяльності НАЗК та забезпечується складною комплексною системою суб'єктів (декларанти, контролюючі та правоохоронні органи).

Ефективність декларування залежить від якісного правозастосування та постійної технічної модернізації. Система електронного декларування доходів посадових осіб, особливо на рівні органів місцевого самоврядування, є ключовим, але не єдиним, превентивним інструментом запобігання корупції. Її мета – забезпечити фінансову прозорість публічної служби та виявити незаконне збагачення або конфлікт інтересів шляхом відкритого надання інформації про майно, доходи та активи [4].

Ефективність системи залежить від злагодженої роботи комплексу суб'єктів (НАЗК, правоохоронні органи, декларанти) та активного використання цифрових технологій для автоматизованої перевірки (верифікації) даних та застосування ризик-орієнтованого підходу.

Робота спрямована на аналіз проблем у реалізації цієї системи (зокрема, низька ефективність перевірок на місцевому рівні) та розробку пропозицій щодо її вдосконалення, насамперед через посилення інтеграції реєстрів та невідворотності покарання.

## References

1. Sydorenko, N. (2023). Novitni instrumenty borotby z koruptsiieiu v derzhavnykh orhanakh. [The newest tools for combating corruption in state bodies]. *Politohiia ta derzhavne upravlinnia – Political Science and Public Administration*, 6 (72), (pp. 10-18). Retrieved from: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-6\(72\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-6(72)-10) [in Ukrainian].
2. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii [National Agency on Corruption Prevention]. *nazk.gov.ua*. Retrieved from: <https://nazk.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy Pro zapobihannia koruptsii (2014, No. 1700-VII) [Law of Ukraine On Prevention of Corruption (2014, No. 1700-VII)]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].
4. Reva, Yu.O. (2020). Stan vprovadzhennia systemy elektronnoho antykoruptsiinoho deklaruvannia v Ukraini [Status of implementation of electronic anti-corruption declaration system in Ukraine]. *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy – Legal life of modern Ukraine*, (Vol. 2), (pp. 99-102). Retrieved from: <https://surl.li/hzlnog> [in Ukrainian].

**ELECTRONIC DECLARATION AS A TOOL FOR PREVENTING CORRUPTION IN LOCAL GOVERNMENT  
BODIES OF UKRAINE UNDER MARTIAL ARTS**

*The materials present an analysis of the role of the electronic declaration system of income of officials as one of the key tools for preventing corruption in Ukraine, especially under martial law. The essence of corruption as a socio-legal phenomenon that undermines the foundations of public administration, reduces the level of citizens' trust in the authorities and poses a threat to national security is revealed. The structure of the financial control system entities – the National Agency for the Prevention of Corruption (NACP), declarants, law enforcement agencies and personnel services – is analyzed. Problems of the functioning of the electronic declaration system are identified, in particular, the low efficiency of data verification and insufficient inevitability of punishment for violations. Areas for improvement are proposed, including: integration of state electronic registers, introduction of risk-based monitoring and strengthening of the institutional capacity of the NACP. It is concluded that the effectiveness of declaration as a mechanism for preventing corruption depends on the coordinated interaction of all participants in the system and the constant digital modernization of control processes*

**Keywords:** corruption, electronic declaration, NACP, anti-corruption policy, local self-government, financial control, digitalization, martial law, transparency, responsibility.

**Відомості про авторів / Information about the authors**

Ірина Габро, к. політ. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, факультету політичних наук, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: gabro@chmnu.edu.ua, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8215-7615>.

Iryna Habro, Candidate of Political Sciences, Associate Professor, Department of International Relations and Foreign Policy, Faculty of Political Sciences, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: gabro@chmnu.edu.ua, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8215-7615>.

Вікторія Коваленко, магістр кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kovalenko.sovet@gmail.com.

Viktoriia Kovalenko, Master's student of the Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kovalenko.sovet@gmail.com.